

МАЛЪК КАТЕХИЗИС ЗА МОЛИТВЕНИЯ ЖИВОТ

Глава първа. МОЛИТВАТА В СЪЗЕРЦАТЕЛНИЯ ЖИВОТ

1. ПО Е ХРИСТИЯНСКИ ЖИВОТ?

Християнски живот е животът на човека, съгласуван с учението на Исуса Христа. По силата на това учение, ние сме длъжни да вършим всичките си дела за слава на Бога, като Го обичаме и като спазваме светите Му закони. Следователно, християнската душа живее "ЗА БОГА".

2. ПО Е СЪЗЕРЦАТЕЛЕН ЖИВОТ?

Съзерцателният живот е християнски живот със стремеж да живеем не само "ЗА БОГА", а също и "С БОГА". Този живот не е запазен само за монаси; той може много добре да се води и в света: изцяло се съсредоточава в търсене на Божиата интимност, и за тази цел, през деня се удвояват тъй наречените духовни практики, придружени със самоумъртвявания, защото, казва св. Тереза Исусова - велика учителка по съзерцателен живот -, "молитва и удобство са несъвместими".

3. КАКВО МЯСТО ЗАЕМА МОЛИТВАТА В СЪЗЕРЦАТЕЛНИЯ ЖИВОТ?

В съзерцателният живот молитвата заема първо място. Фактически, съзерцателният живот е молитвен. Затова, съзерцателните религиозни общества посвещават много време на молитва. В Правилото на Кармила - религиозно Общество във висша степен съзерцателно -, главното предписание е постоянната молитва: "Нека всеки стои в килията си, като ден и нощ размислява върху закона Господен и като бди в молитва". Инаистина, монасите Кармелитанци са заети с множество набожни практики: два пъти на ден са заети с умствена молитва, присъствуват на литургия, изчитат часословните молитви, упражняват се да живеят в Божие присъствие през деня, без да говорим за личните набожни практики.

4. ПО Е МОЛИТВА?

Молитвата е разговор с Бога, за да Му изкажем желанията на сърцето си. Молитвата може да бъде устна или умствена.

5. ПО Е УСТНА МОЛИТВА?

Устната молитва и изчитане на формула, чрез която изказваме желанията на сърцето си; например "Отче наш"; тази молитва е от самия Исус Христос. Тя се състои от седем прошения. Изчитаме я за да отдадем почит на Бога. Често не мислим поотделно върху значението на думите, които произнасяме, но това не пречи молитвата ни да бъде истинска, стига духът ни да бъде насочен към Господа с желание да Му изразим нашата почит. С тази молитва можем да се обръщаме и към светците, със същот желание да им отдадем почит.

6. ЩО Е УМСТВЕНА МОЛИТВА?

Умствената молитва е разговор "на сърцето" с Бога, не вече с пригответени или наизуст научени формули, а не-принудено."

7. КАКВО КАЗВАМЕ НА БОГА В УМСТВЕНАТА МОЛИТВА?

И в тази молитва също ние можем да изказваме на Бога всички желаниа на сърцето си, но според учението на св. Тереза Исусова, една съзвездателна душа ще предпочита да Му казва, че Го обича, или поне, че желае да Го обича.

8. ЗАЩО ТРЯБВА СПЕЦИЈАЛНО ЗА ЛЮБОВ ДА ГОВОРИМ НА БОГА?

Защото любовта е същността на съзвездателния живот. Според св. Тереза, съзвездателните души трябва да станат интимни приятелки на Господа; а точно любовта е която кара да се раздѣлтява приятелството и която въвежда в интимност. Освен това, св. Тереза иска, като отиваме на молитва "да бъдем с убеждението, че Бог ни кани на молитва, за да Му кажем, че Го обичаме, и че отиваме за да отговорим на поканата Му."

9. ТРЯБВА ЛИ СЪЩО ДА "МИСЛИМ" КОГАТО СМЕ НА МОЛИТВА?

Не е възможно да обичаме без да мислим за това, което обичаме. За да обичаме Бога трябва мисълта ни да бъде при Него. Обаче, мисълта за Бога може да бъде разнообразна, според случаите. Може да се състои ту ~~в~~ в по-годе продължителен размисъл върху Божията любов към нас, ту в обикновен спомен за Неговата любимост и доброта. Следователно, през време на молитва, ние мислим само за да обичаме, за да подхранваме любовта. Св. Тереза казва, че молитвата не се състои в това много да мислиш, а се състои в това, много да обичаш.

10. ЩО Е ЛЮБОВ?

Различаваме два вида любов: Чувствителна и волева.

Чувствителната любов е нежно чувство към едно лице, чувство което ни кара да изпитваме удоволствие когато това лице е при нас или когато си спомняме за него.

Волева любов е "да желаеш добро" на едно лице, върху което се е спряла свободната ти воля. После, когато тази любов обхване цялата душа, ти искаш да принадлежиш на любимото лице и да му посветиш живота си.

II. КОЯ ЧОВЕШКА ЛЮБОВ Е ИСТИНСКА?

Волевата любов, защото волята е това, което е най-лично в човека. Във волята се крие свободата ни; точно чрез волята, ние се отдаваме на Бога. Затова, Бог иска от човека "като дар", волята му. Цялостното посветяване на Бога се състои в това: напълно да Му подарим волята си.

Чувствителната любов е допълнение от съвсем второстепенно

зна чение. Впрочем, не зависи от нас да я чувствуваме, когато пък от нас зависи да обичаме с волята.

12. ЗАЩО ЕСТЕСТВЕНО ИСКАМЕ ЧУСТВИТЕЛНА ЛЮБОВ?

Защото ни е приятна и защото ни доставя подкрепа и утеха. Но, точно затова в чувствителната любов, ние търсим себе си, когато пък във волевата любов ние търсим Бога. Често Бог ни лишава от чувствителната любов, за да ни кара по-смело да вървим само с волята.

13. С КОЯ ЛЮБОВ ТРЯБВА ДА ОБИЧАМЕ БОГА, КОГАТО СЕ МОЛИМ?

Без съмнение, с волевата любов, понеже тя е по-важна. Ако се събуди и чувствителната любов, вместо да търсим личното си удоволствие ние ще използваме нейната помощ, за да подсилим волята си в отдаването ѝ на Бога. Ако ли пък не се събуди, ние ще вървим напред само с волята.

14. КАК ДА ВОДИМ ТОВАТО ИЛИ ДАВЕ ПОЛОВИН ЧАС ДА ВОДИ ТОЗИ

НЕЖЕН РЪЗГОВОР С БОГА?

В началото на молитвения живот, много души се натъкват на големи трудности, изпитват скука и се чувствуват постоянно разсеяни. Следователно, трябва да признаем, че "да се молим" е нещо "което се изучава". За да ни го преподават, кармелитанските богослови, вещи по молитвен живот, създадоха "метод за умствена молитва".

ГЛАВА ВТОРА. - МЕТОД ЗА УМСТВЕНА МОЛИТВА.

1. КАКВО РАЗБИРАМЕ, КАТО КАЗВАМЕ "МЕТОД ЗА УМСТВЕНА МОЛИТВА"?

Като казваме "метод за умствена молитва", разбираме учение, което ни обяснява начина, по който можем непринудено да провеждаме умствената молитва. Тук ние ще обясним различните действия, които трябва последователно да се извършват, за да бъде ефикасна умствената молитва.

2. В КАРМЕЛИТАНСКОТО ОБЩЕСТВО СЪЩЕСТВУВА ЛИ МЕТОД ЗА УМСТВЕНА МОЛИТВА?

Да, още от самото начало на Терезината Реформа, в Кармелитанското Общество съществува "метод за умствена молитва". Този метод бе изложен в нашите две най-стари "упътвания на послушниците": в испанското /1591/ и в италианското /1605/.

3. ОТ КЪДЕ ПРОИЗЛИЗА ТОЗИ МЕТОД?

Този метод произлиза непосредствено от самото учение на св. Тереза Исусова и на св. Иоан Кръстни; впоследствие, той бе преработен и окончателно дооформен от тяхни ученици. Първо ще изложим общо обяснение на този метод, и после, в последователните уроци, ще разгледаме различните му части или действия.

4. НА КОЛКО ЧАСТИ НАШИЯТ МЕТОД РАЗДЕЛЯ УМСТВЕНАТА МОЛИТВА?

Обикновено различаваме шест или седем части или действия в умствената молитва, а именно: подготовка, четиво, размисление, /сърдечен разговор/, благодарствена молитва, приношение, молба.

5. ТОЛКОВА РАЗЛИЧИЯ НЕ СЪЗДАВАТ ЛИ УСЛОЖНЕНИЕ?

Това различаване на части не усложнява провеждането на умствената молитва. И наистина, двете първи части не са все още молитвата, а са самонейна входна врата; трите последни части са чисто допълнителни и факултативни /незадължителни/: ще ги изоставим още щом не ще имаме нужда от тях. Следователно умствената молитва се свежда всъщност до размисление, придружено от интимен, т.е. сърдечен разговор.

6. КАКВО ТРЯБВА ДА ИМАМЕ ПРЕДВИД, ЗА ДА РАЗБЕРЕМ ДОБРЕ МЕТОДА ЗА УМСТВЕНАТА МОЛИТВА?

За да разберем добре главния кармелитански метод, за умствена молитва, трябва да имаме предвид как св. Тереза е схванала умствената молитва. Според тази серафична девица, умствената молитва е интимен разговор с Господа, който специално Му говорим за любов, като по този начин се отзоваваме на поканата Му да Го обичаме. Различните части на умствената молитва имат за цел непринудено да ни благоразполагат за този сърдечен разговор с Бога.

7. КАК ПОДГОТОВКАТА ДОПРИНАСЯ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ТАЗИ ЦЕЛ?

Чрез подготовката трябва да се приближим до Господа. И наистина, не можем интимно да говорим с едно лице, ако не сме близо до него. Следователно, ще трябва да зативеem в Божие присъствие, с жива вяра и със смиреното държание на душа, която се е осъзнала, като дъщеря на Господа.

8. ЗА КАКВО ТРЯБВА ДА НИ СЛУЖИ ЧЕТИВОТО?

Четивото ни доставя тема за сърдечния ни разговор с Бога, разговор, който може да се поддържа с разглеждане на всички християнски тайни, на даровете и благодарителите, които сме получили от Бога; във всичко това виждаме божията любов към нас. Но, понеже не е възможно всеки път да се говори за всички тези прояви на Божията любов, ние можем да изберем чрез четивото, темата на която искаме да се спрем в този момент и да улесним разглеждането на тази тема чрез обясненията и размислите в книгата.

9. ЗАЩО ТРЯБВА "ДА РАЗМИШЛЯВАМЕ"?

Размишлението ни или личният ни размисъл върху Божия дар или върху тайната, която сме избрали в четивото преследва двойна цел: едната е интелектуална, а другата - чувствителна. Интелектуалната цел: е по ясно да осъзнаем Божията любов към нас, любов, която виждаме в тайната или в Божия дар що разглеждаме в момента, и по този начин все повече да се убеждаваме в Божия зов към душата за любов. - Чувствителната цел се състои в подтикване на волята да обича и да проявява любовта си в отговор на Божията покана. Следователно размишлението изпъква като приготвление за сърдечния разговор с Господа.

10. КАК СЕ ПРЕМИНАВА ОТ РАЗМИШЛЕНИЕТО КЪМ СЪРДЕЧНИЯ РАЗГОВОР

Това преминаване не трябва да става в почти математически определен момент, а по съвсем непринуден начин. Благодарение на своите лични размисли в Божие присъствие, които ѝ помагат по-ясно да вижда колко много ни обича Бог, душата по-лесно се осмелява да Му казва, на свой ред, че Го обича. Често се случва, размислите, които първо насаме занимават душата, да продължават и през време на разговора ѝ с Бога: това я кара още по-дълбоко да осъзнае любовта Му към нас. Най-после, душата се освобождава от всякакво разглеждане, за да се отдаде напълно на любовта; с други думи: за да премине към сърдечния разговор. През време на този разговор, душата по хиляда начина казва и повтаря, че обича Бога, че желае повече да Го обича и че иска да Му засвидетелства любовта си.

11. ВАЖЕ ЛИ Е ТОЗИ РАЗГОВОР?

Да, този разговор е много важен: той е централната част на умствената молитва. Чрез него напълно се осъществява схващането на св. Тереза за умствената молитва, която се състои в интимен разговор с Бога, като отговор на любовта Му към нас. И за това, душата ще може да посвете на този разговор значителна част от времето за молитва, и даже ще може да му посвети цялия час.

12. КАКВА ЦЕЛ СЕ ПРЕСЛЕДВА С ПОСЛЕДНИТЕ ТРИ ЧАСТИ НА УМСТВЕНАТА МОЛИТВА?

Последните три части или действияна умствената молитва, а именно: благодарствената молитва, приношението и молбата, дават възможност по-лесно да се продължи сърдечния разговор с Бога. И наистина, те не са нищо друго, освен по-определени интимни действия, разнообразни начини да проявяваме любовта си.

13. КАКВО Е ДЪРЖАНИЕТО НИ В ТЕЗИ ЧАСТИ?

В благодарствената молитва, ние изказваме на Господа скромната си благодарност за безграничната Му любов към нас и за получините от Него дарове. В приношението, подтикнати от нежна признателност, ние също искаме да дадем нещо на Бога. В молбата или молитвата, смирено убедени в нашата нищета и в нашата немощ, и при все това желаещи истински да обичаме Бога, ние просим помощта Му, за да можем да осъществим желанието си и да останем верни на решенията, които взехме при приношението. Следователно, тези действия са, в точния смисъл на думата, продължение на сърдечния разговор, непринудено произлизащ от размислението.

14. В УМСТВЕНАТА МОЛИТВА ТРЯБВА ЛИ ДА СПАЗВАМЕ ОПРЕДЕЛЕН РЕД ПРИ ПРОВЕЖДАНЕТО НА РАЗЛИЧНИТЕ ѝ ЧАСТИ?

Посоченият по-горе ред е най-логичният; но, в молитвата можем да се ползуваме от голяма свобода: можем да подреждаме тези части, както намерим да добре. Даже можем да повтаряме няколко пъти една и съща част. Това важи също за размислението и за сърдечния разговор, на които можем в същата умствена молитва, няколкократно да сменяме реда.

15. ПОСЛЕДНИТЕ ЧАСТИ НЕОБХОДИМИ ЛИ СА?

Не, тези действия са факултативни /незадължителни/. Душа, която вече е в състояние да се задържи до края в сърдечния разговор, няма защо да преминава по-нататък. Но отначало на молитвения живот, вниманието на душата е често подкрепено от известно разнообразие в действията. В такъв случай, добре е душата да прибягва към помощта на тези три части.

ГЛАВА ТРЕТА. ПОДГОТОВКА И ЧЕТИВО.

1. ИМА ЛИ РАЗЛИЧНИ ПОДГОТОВКИ ЗА УМСТВЕНА МОЛИТВА?

Кармили-танските автори често различават двойна подготовка: "непосредствена" подготовка и "далечна" подготовка. Чрез непосредствената подготовка душата влиза в непосредствен допир с Бога, за да почне с Него интимен разговор; а чрез далечната подготовка душата предразполага своите свойства непринудено да се съсредоточат в Бога.

2. КАКВО Е НЕОБХОДИМО ЗА ДА БЪДАТ СВОЙСТВАТА НА ДУШАТА ПРЕДРАЗПОЛОЖЕНИ ДА СЕ СЪСРЕДОТОЧАВАТ?

Необходимо е те да не бъдат прекалено погълнати от тварите и да се обработва тенденцията им да бъдат заети с Бога. Тези предразположения се улесняват с помощта на два елемента, които съставят далечната подготовка.

Първият елемент, понеже се касае да се отстрани едно препятствие, е "отрицателен"; вторият, предназначен да създаде качество, е "подготвителен".

3. КОЙ Е ОТРИЦАТЕЛНИЯТ ЕЛЕМЕНТ НА ДАЛЕЧНАТА ПОДГОТОВКА?

Да отбягваме разсеяностите на духа и привъзваностите на сърцето. За да бъде улеснено старанието ни да обичаме Бога, трябва сърцето ни да е свободно; а това изисква пълно откъсване от тварите. Този, който иска много да обича, трябва да запази за Бога силата и нежността на своята обич и да не я разпилява по лица и неща, които лесно овладяват незапазвано сърце. От друга страна, свободата на духа не се постига без сериозно умъртвяване на чувствата, които са отворени прозорци към земните неща, нито без контрол на паметта, която ни връща в света чрез спомени, така че духът трябва да отбягва излишните мисли. Следователно, трябва да се бди над сърцето и над духа.

4. КОЙ Е ПОЛОЖИТЕЛНИЯТ ЕЛЕМЕНТ НА ДАЛЕЧНАТА ПОДГОТОВКА?

Положителният елемент е старанието да живеем в Божие присъствие, като се стараем, в границите на възможното, това старание да бъде непрекъснато. Чрез това благочестиво старание, което съсредоточава в Бога мисълта ни и волята ни, ние пребъдваме в известен допир с Бога, даже и в сред най-материални заетости, и често говорим с Него през деня. И така, ведростта към тази практика създава у нас известна леснота да говорим с Бога, и известна непринуденост да влизаме в по-интимен допир с Него, а точно в това се състои далечната подготовка.

5. КОЕ ДУХОВНО ДЪРЖАНИЕ ПОВЕЧЕ ПОМАГА НА ДУШАТА ЗА ТОЗИ ДОПИР С БОГА?

Държанието на смирено упование. То ни поставя пред Бога в положение, което най-много ни подхожда. И наистина, Бог е наш Отец и

иска да се държим пред Него като Негови крайно бедни чеда. Ние ще внедрим в себе си чувството за нашата крайна бедност чрез спомена за многобройните ни грехове, които разкриват нищетата ни. Следователно, далеч от нас мисълта да се свием в черупката си и да се обезсърчим при наличието на нищожеството ни; напротив, да търсим подкрепа в обятията на Исуса, Който ни каза: "Без Мене нищо не можете да вършите" /Ио 15,5/, като така ни кани да прибягваме към Него. И ето защо, св. Тереза ни съветва да изпитваме съвестта си преди да се молим, да изчитаме "деяния на разкаяние", и после да търсим да общуваме с Исуса.

6. КОЙ Е НАЙ-ПРАКТИЧНИЯТ НАЧИН ДА СЕ ПРИБЛИЖИМ ДО БОГА?

За тази цел е полезен всеки начин, чрез който заживяваме в Божие присъствие, стига да прилагаме този начин с голямо усърдие и интензивност. При все това, има два специално определени за умствена молитва начина: да си представиме, че сме в присъствието на светото Причастие /обикновено размишление пред това височаеще Тайнство/ и да се съсредоточаваме в душата си, като насочваме вниманието си към Трите Божествени Лица: те живеят във всяка душа, която е в благодатно състояние, за да може тази душа да ги познава и да ги обича.

7. В КОЙ МОМЕНТ ТРЯБВА ДА СЕ ПРОВЕЖДА ЧЕТИВОТО?

За предпочитане е то да се провежда преди да отидем за умствена молитва, т.е. през този четвърт час, който е определен за подготовка. Ако не сме могли да сторим това, тогава нека проведем четивото при започването на умствената молитва. Въведен ред е при религиозните обществения да се провежда гласно кратко четиво в началото на умствената молитва.

8. КАКВО СЕ ЦЕЛИ С "ГЛАСНОТО" ЧЕТИВО?

Гласното четиво има за цел да предлага тема за размишление. Обаче, никак не е задължително да се спреш на тази тема. Обикновено, на умствена молитва се отива с предварително приготвено чрез частно четиво тема. Но ако в този момент, това което се чете, повече те привлича от темата, която предварително си избрал, ^днапълно си свободен да се спреш на това, което повече те привлича.

9. ВИНАГИ ЛИ ЦЕЛТА НА ЧЕТИВОТО Е ДА НИ ПРЕДЛАГА ТЕМА ЗА РАЗМИШЛЕНИЯ?

Такова е първоначалното му предназначение, и точно това го различава от "духовното четиво", чиято цел е по-обширна: да ни обогатява с духовна просвета. Четивото, за което говорим, напротив, има за цел да ни предлага истина, в която ще проникнем чрез размисъл,

за да стигнем до по-дълбоко убеждение в Божиата любов към нас.

Обаче, за души, които вече са престанали да размишляват, защото са преминали към умствената молитва, наречена от св. Тереза "умствена молитва" в съсредоточение или към по-висша степен, четивото е престанало да им предлага тема, но им помага да се съсредоточават в себе си, като нежно ги предразполага да вкусват, през молитвата, покой в Господа.

10. КОИ КНИГИ, ЗА ПРЕДПОЧИТАНЕ ТРЯБВА ДА ИЗБИРАМЕ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ТОВА ЧЕТИВО?

Зависи от целта ~~на~~ на четивото.

Когато се касае да се предлага тема за размисление, могат да ни послужат за тази цел, освен книгите, наречени "сборници" за размисления, всички ония, които ни откриват ~~много~~ множеството прояви на Божиата любов към нас. И все пак, добре е да си служим с книги, които ни са вече известни.

Когато се касае да четеш единствено, за да се съсредотичиш в себе си, всяко четиво, което е в състояние да разпали пламенна любов към Бога, ще бъде полезно. Съчиненията на нашите светци са от тази категория. Следователно, изборът на книги е обусловен от непосредствената цел на четивото; по културата и духовната възраст на лицето трябва също да се има предвид при този избор. Книги много възвишени, било интелектуално, било духовно, ще бъдат малко достъпни и непременно ще причиняват сухота.

11. МОЖЕМ ЛИ ДА ТЪРСИМ ЧЕТИВО И В "ЖИТИЕТО" НА СВЕТЦИТЕ?

Да, можем, преди всичко, защото много души се чувствуват повече трогнати от примера на светците, които са осъществявали в живота си духовното учение на Църквата, отколкото от неговото умозрително изложение. Обаче, не трябва да четем житието на светците от чисто любопитствено и бесполезно да продължим четивото. Не е добре да четем, като подготовка за размисление, ново "житие", защото то много възбужда въображението. По добре е да се задоволим с "общ духовен профил" на от по-рано проучена нова личност.

12. КАК ТРЯБВА ДА ЧЕТЕМ?

Преди всичко трябва да четем с внимание, понеже целта на четивото е да "намерим" тема за разговор с Господа. И точно за това е необходимо също бавно да прочитаме текста, от страх да не изпуснем немалко нови познания. Освен това, трябва да четем с "благоговение" и "съсредоточение", защото благочестивото разположение на сърцето, като улеснява в нас "търсенето" на нещо полезно за душата, ни кара да бъдем по-внимателни и "по-чувствителни" към хубавите идеи. Ние

не можем тогава по^члесно да предвиждаме ~~продовити~~ теми и също някак-
си да подготвил нежните чувства, които искаме да изкажем, и решенията,
които искаме да вземем.

Но, нека "не се обвързваме" много, защото целта на четивото
е само да ни помага доколкото се нуждаем от помощта му.

Още нещо за отбелязване: ако четивото се провежда гласно
за всички, то трябва да бъде кратко, за да не скучаят тези събрата, кои-
то не се нуждаят вече от четиво, а те са много.

13. МОЖ ЕМ ЛИ ЧРЕЗ ВРЕМЕ НА МОЛИТВА, ПОВТОРНО ДА ПРИБЕГНЕМ КЪМ ЧЕТИВО?

Това не е изключено, и даже, в някой необикновен случай, може
да бъде и желателно. Св. Тереза никога не отиваше да се моли без да
носи книга със себе си. Понякога може да се случи да бъдем толкова
разсеяни, че повторно за прибегнем към четиво, ще се окаже, може би, най-
практичният начин да се върнем при Господа. Също, когато, при размишле-
ние и разговор с Бога, вниманието е затруднено поради умора, не е на-
временно темата за размишления да бъде пред очите ни. Това е за вни-
манието ни, помощ от вън. Обаче, трябва да внимаваме да не би умстве-
ната молитва да се превърне в обикновено четене. Умствената молитва
трябва да си остане поне "размишлено" четене, благоприятно средство за
сърдечни пориви и решения. Тогава самото четене е разговор с Бога.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА. РАЗМИШЛЕНИЯ И РАЗГОВОР.

1. ВИНАГИ ЛИ РАЗМИШЛЕНИЕТО Е РАЗГЛЕДАНО ПО СЪЩИЯ НАЧИН ОТ КАРМИЛИТАНСКИТЕ АВТОРИ?

Отбелязват у кармитанските автори, извес-
тна разлика в начина, по който те излагат размишлението; но, за съществе-
веното, пълно съгласие съществува ~~съществува~~ между тях. Някои, като го-
ворят за размишлението, не подчертават различните му елементи; други
различават тъй наречения "медитативен" размисъл от "нежния разговор",
към който ни насочва именно медитативният размисъл, и наричат този раз-
говор "съзерцание". Най-после, трети разделят, в самата медитативна част
представата и размисъла.

Който не подрежда изрично тези различни елементи, той все
пак наемква за тях.

Следователно, можем да твърдим че повечето от нашите карми-
литански автори различават три елемента в размишлението: първо - пред-
ставата, дело на въображението. Второ - размисълът, дело на ума; трето -
разговорът, дело най-вече на волята.

2. В КАКВО СЕ СЪСТОИ ПРЕДСТАВАТА?

С помощта на въображението в действие, ние очертаваме "вътре в себе си" нещо като картина, представляваща тайната, върху която искаме да размишляваме, или, според случая, чувствителните предмети, чрез които нашият размисъл се издига до Бога.

3. ЗА КАКВО Е ПОТРЕБНА ПРЕДСТАВАТА?

Целта на представата е да улеснява работата на размисъла, който е естествено има за опора представите на въображението. И наистина, лесно е да се размишлява върху бичуването на Христа пред икона. Иконата има предимството да привлича по някакъв начин "фантазията"; при липса на предмет, който да я привлича, фантазията лесно блуждае, когато пък една известна стабилностна въобразителното познание е помощ за стабилността на интелектуалното познание.

4. ВИНАГИ ЛИ Е НЕОБХОДИМА ПРЕДСТАВАТА?

Кармитанските автори не насочват много върху необходимостта на представата; те по-скоро ни обясняват по какъв начин тя може да ни бъде полезна. Тази полза е очевидна, когато се касае да разглеждаме живота на Христа или на светците. Даже и при разглеждането на най-отвлечените тайни, например Божиите свойства, умът може да тръгне от чувствителни неща, представени от въображението. Така свободно можем да се издигнем от природните красоти до Бога, върховна Красота..

Богословите кармитанци отбелязват, по отношение на тази част, разните случаи, в които може да изпадне този, който размишлява. Някои лица са надарени със пъргаво въображение, способно да представя нещата с голяма леснота; други, напротив, се чувствуват почти неспособни да отчертаят каквато и да е картина. Нека първите не пренебрегват да се ползват от леснотата, с която работи въображението им, а другите нека разберат, че не на всяка цена трябва да прибъгваме към това умствено упражнение. За да бъдат полезни въобразителните представи, не е необходимо те да бъдат съвършени; една смътна представа би могла да бъде достатъчна.

5. ПО КАКЪВ НАЧИН ТРЯБВА ДА СЕ ИЗГРАЖДА ПРЕДСТАВАТА?

Можем да посочим три правила: първо трябва непременно да насочваме вниманието си към изграждането на представата; в противен случай, до нищо сериозно не може да се стигне. Но не подобава пък прекалено да възбуждаме въображението, като да се стремехме да проникнем чак в самата същност на това, върху което искаме да размишляваме. Най-вече лицата, надарени с много пъргаво въображение, трябва да се стремят